

VDK 101

STRATEGIE STÁTNÍHO ÚŘADU PRO JADERNOU BEZPEČNOST

Strategie Státního úřadu pro jadernou bezpečnost je závazným dokumentem pro všechny zaměstnance úřadu. Platná verze strategie je umístěna na intranetových stránkách úřadu tak, aby se s ní všichni zaměstnanci úřadu mohli seznámit.

Strategie Státního úřadu pro jadernou bezpečnost 2017 - 2020

Strategie SÚJB je definována za účelem zajištění dlouhodobého, organizovaného a kontrolovaného řízení úřadu při realizaci jeho poslání a vize na základě deklarovaných hodnot v časovém výhledu tří let. Je vytvářena a aktualizována v souladu s přijatými národními strategickými dokumenty (Státní energetická koncepce, Národní akční plán rozvoje jaderné energetiky v ČR) a každoročně stanovenými Prioritami SÚJB se zohledněním dostupných zdrojů.

Mise:

Výkon státní správy včetně kontroly a dozoru při využívání jaderné energie a ionizujícího záření a při nešíření zbraní hromadného ničení pro ochranu jednotlivce, společnosti a životního prostředí.

Vize:

Nezávislý, profesionální, široce respektovaný a důvěryhodný výkon státní správy vedoucí k předcházení a odstraňování rizik plynoucích z využívání jaderné energie a ionizujícího záření a k nešíření zbraní hromadného ničení.

Hodnoty: Nezávislost – Profesionalita – Otevřenost - Důvěryhodnost

Strategické osy

■ implementace nové atomové legislativy

Za hlavní nástroj zvyšování úrovně ochrany před riziky využívání jaderné energie a ionizujícího záření se považuje důsledná **implementace nového atomového zákona**, jehož účinnost nastala 1. ledna 2017. Tento zákon, jehož předkladatelem byl Státní úřad pro jadernou bezpečnost, přináší řadu zlepšení a transponuje nejnovější předpisy Euratomu, doporučení Mezinárodní agentury pro atomovou energii a WENRA. Tvorba navazujících návodů a doporučení, vydávání konzistentních a srozumitelných stanovisek a aktivní šíření principů nové regulace je zásadním tématem nadcházejících let.

■ zajištění kompetentních lidských zdrojů

Dlouhodobý rozvoj lidských zdrojů vychází z **jasně definovaných kompetencí zaměstnanců** úřadu, které musí být navázány na aktuální provozní programy, resp. plány regulovaných osob při co nejvyšší míře anticipace úřadu a které jsou doplňovány na základě získaných národních a mezinárodních zkušeností v oboru. Získávání odpovídajících institucionálních, finančních a

materiálních prostředků umožní rozvoj pracovního prostředí za účelem zvýšení výkonnosti a kvalifikace. Zajištění kompetentních lidských zdrojů vyžaduje i odpovídající zapojení externích zdrojů poskytujících technickou podporu. Stěžejním tématem následujících let je vyhledávání odborníků pro přesně definované kompetence a zajištění rozvoje a předávání jejich znalostí.

- zaměření na komunikaci s veřejností

Ve snaze získat a udržet pozici široce respektovaného a důvěryhodného úřadu je nutné dbát na **cílevědomou komunikaci s veřejností**. Je nezbytné zajistit jasné a srozumitelné informování jak laické, tak odborné veřejnosti. Dle cílových příjemců se volí odpovídající mix komunikačních nástrojů. Všechny poskytované informace musí být včasné, výstižné, přesné a vyvážené. S ohledem na přijetí nové legislativy se do budoucích let klade zvýšený důraz na informování o aplikaci nového atomového zákona a souvisejících právních předpisů tak, aby zainteresované strany byly srozuměny s důvody a motivy stanovisek a rozhodnutí, která budou na jejich základě přijímána.

- využívání výsledků vědy a výzkumu

Pro zajištění řádného výkonu Státního úřadu pro jadernou bezpečnost je nezbytné držet krok s nejnovějšími poznatky vědy a výzkumu v dané oblasti. Zásadním zadáním příštích let je **precisní formulace výzkumných potřeb** s cílem získat unikátní výsledky aplikovatelné v praxi. Těžiště vědecko-výzkumných prací bude spočívat na veřejných výzkumných institucích, jichž je úřad zřizovatelem – na Státním ústavu radiační ochrany a Státním ústavu jaderné, chemické a biologické ochrany. Při využívání ostatních výzkumných organizací musí být vždy brán zřetel na zajištění jejich nezávislosti na držitelích povolení.

Stanovené strategické osy představují dlouhodobé cíle úřadu, jejichž konkrétnější rozpracování a doplnění je obsaženo ve strategických plánech jednotlivých sekcí a odboru krizového řízení a informatiky. Vedle níže uvedených strategických plánů jednotlivých sekcí bude SÚJB usilovat o zpracování a implementaci koncepce kultury bezpečnosti včetně vyhlášení programu zvyšování kultury bezpečnosti v úřadu. V souvislosti se snahou zaručit zpracování předpisů v souladu se standardy MAAE budou pokračovat práce na vytvoření databáze ke sledování implementace mezinárodních požadavků. V horizontu let 2017 až 2020 je strategickým úkolem rovněž knowledge-management. Z důvodu blížících se odchodů nejzkušenějších a služebně nejstarších pracovníků do starobního důchodu, bude nutné zajistit zachování dosaženého know-how a jeho včasný přenos směrem ke služebně mladším členům kolektivu. Vzhledem k nevyhnutelným personálním změnám, bude klíčové zabezpečit kontinuitu všech interních procesů. S uvedeným souvisí nezbytnost vytvoření strategie dlouhodobého rozvoje lidských zdrojů.

Sekce radiační ochrany

Rozsah činností a různorodost oblastí, které jsou sekcí radiační ochrany regulovány, je rozsáhlý. Ke konci roku 2016 SÚJB evidoval 7650 právních subjektů v ČR, které jsou držiteli povolení k nakládání se zdroji ionizujícího záření. Celkem je evidováno 5330 uzavřených zdrojů ionizujícího záření a asi 11 tisíc generátorů záření. Na území České republiky je dále používáno odhadem 150 tisíc drobných zdrojů. V oblasti ochrany před ozářením z přírodních zdrojů záření vykonává úřad správní i kontrolní činnost u asi 3000 subjektů. Navíc se regulace ozáření z přírodních

zdrojů týká také všech obytných domů, škol, veřejných budov apod. V souladu s novým atomovým zákonem přibude výrazně počet povinných osob, neboť nově bude nutné regulovat radon na legislativou specifikovaných pracovištích, odhadem se bude jednat o desítky tisíc pracovišť.

Jednou z priorit pro úspěšné zavedení nové legislativy do praxe je organizování odborných seminářů zaměřených na jednotlivé tematické skupiny držitelů povolení nebo jiných povinných osob a sjednocení postupů při zavádění nových požadavků legislativy do praxe. Bude postupně provedena aktualizace doporučení, jejíž potřeba vyplývá z požadavků nové legislativy nebo nových technických poznatků a technologií v oblasti využívání zdrojů záření.

Prioritně bude věnována pozornost typům lékařského ozáření, které jsou spojeny s vyšší radiační zátěží pacientů a ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví bude zpracována strategie postupu pro kontrolu a usměrnění tohoto ozáření. Pozornost je nutno věnovat zavedení systému klasifikace, evidence a zejména prevenci vzniku radiologických událostí a specificky a nově také oblasti tzv. ne-lékařského ozáření osob.

Zvýšená pozornost bude věnována problematice zajištění radiační ochrany při dodavatelských pracích, zvláště provádění defektoskopických zkoušek v kontrolovaném pásmu jaderných elektráren. Stále je nutno věnovat zvýšenou pozornost dodržování kultury bezpečnosti a více pracovat s nástroji zpětné vazby.

Neméně významnou oblastí je zabezpečení používaných zdrojů ionizujícího záření tak, aby nemohlo dojít k jejich zneužití a také nakládání s tzv. opuštěnými zdroji.

V oblasti přírodních zdrojů implementace směrnice 2013/59/EURATOM znamená nárůst požadavků na regulaci ozáření z přírodních zdrojů a vyžaduje personální posílení problematiky, které je řešeno vznikem nového oddělení pro radonový program. Za využití výsledků výzkumných úkolů a zakázek budou připravovány postupy nově zaváděného dozoru včetně systému kontrol na pracovištích s radonem v budovách na území se zvýšeným radonovým rizikem. V rámci běžného dozoru budou pokračovat zejména kontroly na podzemních pracovištích. Nový atomový zákon reaguje na trend zhoršování kvality vnitřního ovzduší, včetně nárůstu koncentrace radonu ve stavbách v důsledku úprav zaměřených na úspory energie a zavádí nově požadavky na měření koncentrace radonu v budovách určených pro dlouhodobý pobyt dětí a poskytování zdravotních a sociálních služeb spojených s dlouhodobým pobytem osob. Příslušné informace budou předávány a vysvětlovány majitelům budov, projektantům i realizátorům staveb.

V uranovém průmyslu je nutno se zaměřit na dohled nad sanací chemické těžby a dokončením rekultivací ploch po ukončení likvidace chemické úpravny a dolu Hamr v lokalitě Stráž pod Ralskem. Zvýšená pozornost bude věnována ukončení hlubinné těžby a provozu chemické úpravny po ukončení těžby v oblasti Dolní Rožínka. Nadále bude probíhat dohled nad využíváním odvalů po těžbě uranu k získávání tříděného kameniva hlavně v oblasti Příbram.

Sekce jaderné bezpečnosti

Posláním sekce je dozor nad jadernou bezpečností jaderných zařízení, který zahrnuje také technickou bezpečnost a zabezpečení těchto zařízení. Zejména v případě jaderných elektráren jde o jedna z nesložitějších technických zařízení. Dozorné činnosti sekce proto zahrnují široké spektrum specializovaných činností v řadě technických oborů.

Dozorovanými jadernými zařízeními jsou jaderné elektrárny, výzkumné reaktory, úložiště nízké

a středně aktivních radioaktivních odpadů a zařízení pro skladování radioaktivních odpadů a vyhořelého jaderného paliva. Inspektoři sekce dozorují také činnosti organizací, které pro držitele povolení k provozu jaderných zařízení zajišťují činnosti související s využíváním jaderné energie, aktuálně zejména údržbu a kontroly při odstávkách a dodávky z hlediska jaderné bezpečnosti důležitých komponent pro jaderné elektrárny.

Pro řádnou implementaci nového atomového zákona budeme usilovat o vytvoření komplexní a aktuální legislativní pyramidy umožňující účinný dozor nad jadernou bezpečností. Bude dokončena zbývající vyhláška, budou zrevidovány stávající a vydány nové bezpečnostní návody, čímž bude držitelům povolení a jejich dodavatelům vymezen jasný rámec provádění činností související s využíváním jaderné energie. Stranou nezůstane ani revize a doplnění interních dokumentů popisujících činnosti sekce, které budou mít za cíl zlepšit kvalitu dozorných činností.

Na jaderných elektrárnách bude prioritou dokončení hodnocení a kontrol souvisejících s povolením dalšího dlouhodobého provozu jaderné elektrárny Dukovany včetně hodnocení a kontrol zaměřených na plnění podmínek uvedených ve vydaných povoleních. Důraz bude v návaznosti na zjištění nedostatečné kvality defektoskopických kontrol a nedostatky systému řízení držitele povolení kladen na oblast řízení a kontroly dodavatelů držitelem povolení k provozu jaderných elektráren – společností ČEZ, a. s. i na zlepšování systému řízení samotného držitele povolení.

Dozor nad výzkumnými reaktory bude zaměřen zejména na větší modifikace, které jejich provozovatelé připravují. V oblasti nakládání s radioaktivními odpady budou prioritami práce související s provozem stávajících úložišť, licencováním transportních obalových souborů a s přípravou hlubinného úložiště vysoceaktivních radioaktivních odpadů.

Velkým tématem budoucích let bude zajištění kompetentních lidských zdrojů. Služební zákon nevytváří vhodné podmínky pro získávání ani adekvátní školení specialistů, kteří jsou pro zajištění adekvátního dozoru nutní. Je proto nezbytné vytvořit tým specialistů v SÚJB a ve Státním ústavu radiační ochrany, v.v.i. (SÚRO), který bude schopen komplexně dozorovat všechna jaderná zařízení v ČR a nastavit způsob kooperace mezi SÚJB a SÚRO. Vzhledem k nutnému přesnému rozdělení činností mezi speciality SÚJB a SÚRO budou vytvořeny adekvátně podrobné kompetenční profily jednotlivých pracovníků. Pro dosažení určených kompetencí budou realizována odpovídající školení a kurzy.

Další téma z hlediska zajištění odpovídajících lidských zdrojů může vyplynout z realizace Národního akčního plánu rozvoje jaderné energetiky v České republice a odpovídajícího zapojení SÚJB.

Sekce pro řízení a technickou podporu

Klíčovým faktorem formujícím strategii v oblasti nešíření zbraní hromadného ničení je účinnost nového atomového zákona č. 263/2016 Sb., který přináší změny, jež bude potřebné implementovat do stávající praxe a to včetně požadavků vyplývajících z jeho prováděcích právních předpisů. V případě nešíření jaderných zbraní se jedná zejména o vyhlášku č. 374/2016 Sb., o evidenci a kontrole jaderných materiálů a oznamování údajů o nich, vyhlášku č. 375/2016 Sb., o vybraných položkách v jaderné oblasti a vyhlášku č. 376/2016 Sb., o položkách dvojího použití v jaderné oblasti. Jednou z klíčových změn daných novou legislativou bude vznik institutu tzv. ohlašovatele pro transfery jaderných položek v rámci EU.

Vzhledem k tomu, že tyto změny dopadnou na všechny subjekty (tj. žadatele a současné

držitele povolení), plánuje se spuštění komunikační kampaně, jejímž cílem je příprava dotčených subjektů na změny postupně přicházející s jednotlivými konci přechodných období nového atomového zákona. S ohledem na důležitost zaměření se na komunikaci s veřejností bude v následujících letech věnována pozornost tvorbě strategie komunikace SÚJB.

Dopady nové legislativy se rovněž promítnou i do nutnosti aktualizovat databázový program Záruky, což je aplikace sloužící pro vedení evidence jaderných materiálů a realizovaných vývozů jaderných položek tak, aby obsahoval zejména nové funkcionality a rejstříky, vyplývající ze zřízení institutu ohlašovatelů transferů jaderných položek po území EU.

Rovněž v oblasti kontroly zákazu chemických zbraní a biologických, bakteriologických a toxinových zbraní bude jedním z hlavních strategických bodů obnova legislativy. V oblasti biologických zbraní se jedná o novelu zákona č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických, biologických a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona s plánovanou účinností od roku 2018. Současně je připravována novela příslušné prováděcí vyhlášky č. 474/2002 Sb. V oblasti chemických zbraní bude následně připravována novela zákona č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a příslušné prováděcí vyhlášky č. 208/2008 Sb. Předpokládaná účinnost této legislativy je od roku 2020. Spolu s novelami se i zde počítá s nutností zajistit vhodnou formou (semináře a přednášky) rozšíření informací o příslušných změnách dotčené veřejnosti.

Dalším z důležitých úkolů sekce pro řízení a technickou podporu je zpracování koncepce, jež zakotví základní principy uplatňování vynucovacích nástrojů (pokuty, exekuce, opatření k nápravě) v rámci výkonu působnosti SÚJB a implementace novinek v této oblasti, zejména u přestupkových řízení.

Krátkodobějším strategickým cílem v oblasti zákazu chemických zbraní je úsilí o získání členství ve Výkonné radě Organizace pro zákaz chemických zbraní (EC OPCW) na funkční období 2018 – 2020. Spolu s tím souvisí snaha připomenut dvacáté výročí vstupu Úmluvy o zákazu chemických zbraní v platnost (2017). Další možností podpory členství v EC OPCW a současně zviditelnění činnosti Národního úřadu v České republice je ve spolupráci s Technickým sekretariátem OPCW uspořádání zasedání Národních úřadů Východoevropské skupiny, kam je ČR zařazena, předpokládaný termín je na jaře 2019.

Odbor krizového řízení a informatiky

S ohledem na přijetí nového atomového zákona je pro odbor krizového řízení a informatiky stěžejním úkolem poskytovat součinnost držitelům povolení k přizpůsobení se tomuto zákonu v oblasti zvládnání radiační mimořádné události.

Dalším zásadním úkolem vyplývajícím z přijetí nové legislativy je vypracování národního radiačního havarijního plánu.

Nezbytnou součástí našeho výkonu bude aktivní účast na přípravě, provedení a vyhodnocení cvičení ZÓNA 2017 organizovaného podle plánu cvičení Bezpečnostní rady státu v zóně havarijního plánování jaderné elektrárny Dukovany a ZÓNA 2019 organizovaného podle plánu cvičení Bezpečnostní rady státu v zóně havarijního plánování jaderné elektrárny Temelín.

V oblasti informačních a komunikačních technologií (IKT) musí odbor zajistit správu a rozvoj IKT prostředí v souladu se zákonem o kybernetické bezpečnosti a bezpečný a kontinuální provoz všech softwarových a hardwarových prostředků SÚJB, které zajišťují základní funkce úřadu, tj. v oblastech centrálních datových úložišť, centrálních serverových systémů, centrálních

bezpečnostních systémů a centrálních aplikací.

U všech zaměstnanců bude odbor prosazovat zvýšení kybernetické gramotnosti a bezpečnostního povědomí o rizicích používání IKT jakožto jednoho ze zásadních předpokladů udržení bezpečného IKT prostředí SÚJB.

Dalším z našich významných úkolů do budoucích let je implementace všech požadavků stanovených v právních předpisech nebo usneseních vlády pro oblast eGovernmentu, zejména požadavků eIDAS a GDPR.